

แนวทางการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่

กรมส่งเสริมการเกษตร
๙ มกราคม ๒๕๖๓

แนวทางการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่

ที่มาและความสำคัญ

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดทำโครงการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกร โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ให้เกษตรกรรุ่นใหม่ มีบทบาทในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และเพื่อพัฒนารูปแบบการทำงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ให้มีการบูรณาการการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงระบบการทำงานและโครงการส่งเสริมการเกษตรให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดให้ดำเนินการนำร่อง จำนวน ๖ จุด ในพื้นที่ ๖ จังหวัด/เขต และใช้กลไกของแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน และ Young Smart Farmer ในการขับเคลื่อนงาน

จากการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาพบว่าประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ อาทิ การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ ข้อดีและข้อจำกัดของการเลือกแปลงใหญ่เป็นเป้าหมายในการดำเนินการ บทบาทของ Young Smart Farmer และวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาการเกษตรและเศรษฐกิจของชุมชน กลไกการขับเคลื่อนของชุมชน การทำงานบนฐานข้อมูล การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน และสามารถวัดผลได้ รวมทั้งบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกรมส่งเสริมการเกษตร

สำหรับการดำเนินงานในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ มุ่งเน้นการเรียนรู้และพัฒนานักส่งเสริมการเกษตร ให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง (Learning by Doing) โดยมีหลักการสำคัญคือ พัฒนาการเกษตรโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area – based) กำหนดขอบเขตพื้นที่ดำเนินการที่ชัดเจน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม บูรณาการการทำงานและงบประมาณจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันวิชาการ ท้องถิ่น ฯลฯ ดำเนินการพัฒนาด้อยอดจากฐานการพัฒนาที่มีอยู่แล้วและใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนในพื้นที่ อาทิ แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน Young Smart Farmer กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในพื้นที่ โดยใช้หลักการพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง (PDCA) ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดทำแนวทางการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ เพื่อให้การทำงานมีความต่อเนื่อง เกิดโมเดลการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ที่สามารถนำไปขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีกลไกขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาการเกษตรและเศรษฐกิจของชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ มีพื้นที่เป้าหมายในการเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชนแบบมีส่วนร่วม และมีการสร้างทีมและเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน

๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการทำงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ โดยใช้กลไกการพัฒนาที่มีอยู่แล้วในการขับเคลื่อน บูรณาการการทำงานและงบประมาณเพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่ชัดเจนในพื้นที่ นำไปสู่การพัฒนาให้เป็นโมเดลสำหรับใช้ในการขยายผล

๓. เพื่อพัฒนาให้เกิดผลสำเร็จของงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยต่อยอดการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย ให้มีการสร้างงานสร้างรายได้ เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและการกระจายผลประโยชน์ในชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

พื้นที่ดำเนินการในปี ๒๕๖๓

- ดำเนินการต่อเนื่องใน ๖ จุดนำร่องเดิม
- ดำเนินการใน ๗๗ จังหวัด อย่างน้อยจังหวัดละ ๑ จุด

กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน

การเตรียมการ : Plan

๑. เตรียมทีมงาน

๑.๑ สร้างความเข้าใจและเผยแพร่แนวทางการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่แก่บุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานและให้การสนับสนุนในส่วนที่เกี่ยวข้องได้

๑.๒ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด พัฒนา Core Team ระดับเขตเพื่อเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงาน โดยพิจารณาคัดเลือกนักส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรนักส่งเสริมการเกษตรมืออาชีพ

๑.๓ เตรียมทีมปฏิบัติการระดับจังหวัด ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากทุกกลุ่มงานของจังหวัดและอำเภอ เป้าหมาย เพื่อปฏิบัติงานในพื้นที่

๒. วิเคราะห์ข้อมูลและคัดเลือกพื้นที่

๒.๑ คัดเลือกสินค้าเกษตรและพื้นที่เป้าหมาย โดยพิจารณาสินค้าเกษตรหลักในพื้นที่และมีโอกาส/ศักยภาพที่จะเชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชน และพิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อเป็นจุดนำร่องดำเนินการของจังหวัด กำหนดขอบเขตพื้นที่ให้ชัดเจนว่าเป็นระดับอำเภอหรือระดับตำบล โดยพิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่ ความพร้อมของทีมงาน ผู้นำชุมชน เกษตรกร และงบประมาณสนับสนุน

๒.๒ วิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึกของพื้นที่เป้าหมาย (ข้อมูลทุติยภูมิ) เพื่อเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ชุมชน โดยใช้ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลที่มีอยู่ จัดทำข้อมูลในรูปแบบแผนที่ (Mapping) เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน และวิเคราะห์ให้ครอบคลุมทั้งมิติพื้นที่ - คน - สินค้า

๒.๓ จัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และจัดส่งให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรพิจารณาเสนอกรมส่งเสริมการเกษตร

๓. จัดทำแผนความต้องการของชุมชน

๓.๑ จัดเวทีชุมชน เพื่อปรับกระบวนทัศน์ กำหนดเป้าหมายร่วม และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ กำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตร/แก้ไขปัญหาของชุมชน เน้นการพัฒนาต่อยอดจากกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการอยู่แล้ว โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรหลักของพื้นที่ เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น โดยพิจารณาอย่างครบวงจรทั้งกิจกรรมต้นทาง กลางทาง และปลายทาง รวมทั้งกำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการในแต่ละกิจกรรม

๓.๓ จำแนกกิจกรรมตามแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน ออกเป็น ๓ ส่วนดังนี้

๑) กิจกรรมที่ชุมชนสามารถลงทุนและดำเนินการได้ด้วยตนเองทั้งหมด

๒) กิจกรรมที่ชุมชนสามารถลงทุนและดำเนินการได้ด้วยตนเองบางส่วน และต้องได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานภายนอก

๓) กิจกรรมที่ต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

๓.๔ คัดเลือกกิจกรรมตามข้อ ๑) และข้อ ๒) ที่มีความพร้อมในการดำเนินการและสามารถบูรณาการ/จัดหางบประมาณสนับสนุนได้ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และจัดทำเป็นโครงการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ของชุมชน

๓.๕ สำนักงานเกษตรอำเภอเสนอแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน และโครงการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ของชุมชนที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ให้เกษตรจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อนำไปสู่การจัดหางบประมาณสนับสนุน

การขับเคลื่อนการดำเนินงาน : Do

๔. บูรณาการ/จัดหางบประมาณสนับสนุน

๔.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัดบูรณาการงบประมาณตามโครงการที่ได้รับจัดสรรภายในจังหวัด เพื่อสนับสนุนโครงการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ของชุมชน รวมทั้งประสานและจัดหางบประมาณจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม เช่น งบประมาณจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ

๔.๒ กอง/สำนักพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ของชุมชน

๕. ดำเนินการตามแผน/โครงการของชุมชน

สมาชิกในกลุ่ม/ชุมชนร่วมกันดำเนินการตามกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนากิจการของกลุ่ม มีจุดเน้นในแต่ละระดับ ดังนี้

๕.๑ ต้นทาง : เน้นส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร และสนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ฯลฯ

๕.๒ กลางทาง : พัฒนาการแปรรูปสินค้า การสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบต่างๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ การสร้างตราสัญลักษณ์สินค้า (Brand) และมีระบบการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ฯลฯ

๕.๓ ปลายทาง : เชื่อมโยงและพัฒนาตลาด และเพิ่มช่องทางการตลาดเพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้นและมีความหลากหลาย

๖. สนับสนุนองค์ความรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเชื่อมโยงเครือข่าย

๖.๑ จัดเวทีชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่ม และเชื่อมโยงเครือข่ายให้สามารถต่อยอดเชิงธุรกิจ

๖.๒ กอง/สำนัก/ศูนย์ปฏิบัติการ สนับสนุนวิชาการและองค์ความรู้ตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน และร่วมดำเนินการหรือสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนให้เกิดผลสำเร็จ

๖.๓ อำเภอ จังหวัด และเขต ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อให้เข้ามาร่วมพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรและชุมชน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรกับกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อขยายขอบเขตการดำเนินกิจการ

๖.๔ จัดเวทีชุมชนเพื่อสรุปบทเรียน ค้นข้อมูลสู่ชุมชน และวางแผนการพัฒนาระยะยาวของชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณากำหนดรูปแบบการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่เบื้องต้น

การติดตามประเมินผลและสรุปบทเรียน : Check

๗. ติดตาม ประเมินผล และรายงาน

๗.๑ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด ทำหน้าที่ในการติดตาม/กำกับกำกับการดำเนินงาน มีการจัดเก็บข้อมูล (ก่อน ระหว่าง และหลัง ดำเนินการ) และรายงานผลการดำเนินงานตามกรอบแนวทางที่กำหนด

๗.๒ สำนักงานเกษตรจังหวัดทำการประเมินระดับการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ของจังหวัดตามแบบประเมินตนเอง และจัดส่งให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรพิจารณาเสนอกรมส่งเสริมการเกษตรตามกรอบแนวทางที่กำหนด

๗.๓ ทีมนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการนิเทศและให้คำแนะนำปรึกษาแก่หน่วยปฏิบัติในพื้นที่

๗.๔ ประเมินผลโครงการ และนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดการขยายผลให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น

๘. สรุปผลและถอดบทเรียน

จัดให้มีเวทีในการสรุปบทเรียนและถอดองค์ความรู้จากการดำเนินงาน โดยเชื่อมโยงกับเวทีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามระบบส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำไปพัฒนาแนวทางการดำเนินงานและโมเดลการส่งเสริม การเกษตรเชิงพื้นที่ในระยะต่อไป

กำหนดแนวทางการพัฒนาและขยายผล : Act

๙. สร้างโมเดลการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ และขยายผล

๙.๑ นำข้อมูลจากการสรุปบทเรียนและถอดองค์ความรู้มาสร้างเป็นโมเดลการส่งเสริมการเกษตร เชิงพื้นที่

๙.๒ สื่อสารสร้างความเข้าใจ และเผยแพร่โมเดลการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่แก่บุคลากรของ กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานภาคี รวมทั้งกำหนดแนวทางการขยายผลให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น

งบประมาณดำเนินการ

- การสนับสนุนโครงการ/กิจกรรมของชุมชน : บูรณาการงบประมาณปกติตามโครงการที่จังหวัดได้รับการ จัดสรรจากกรมส่งเสริมการเกษตร และจากงบประมาณของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาร่วมดำเนินการและบูรณาการ
- การจัดเวทีชุมชนและการบริหารจัดการ : ใช้งบประมาณปกติของแต่ละหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรร เพื่อใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักส่งเสริมการเกษตรมีขีดความสามารถในการทำงานเชิงพื้นที่ มีทีมและเครือข่ายการทำงานร่วมกัน และมีแผนความต้องการของชุมชนที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม

๒. มีรูปแบบและวิธีการทำงานที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่และชุมชน ขับเคลื่อนด้วยกลไกการส่งเสริมการเกษตร และมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. เกิดผลสำเร็จที่ชัดเจนต่อเกษตรกรและชุมชน มีการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการ เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ การกระจายผลประโยชน์ และการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

จากแนวทางการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ตามที่กล่าวมาข้างต้น สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

การพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่

หลักการ

- พัฒนาการเกษตรโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area – based) กำหนดขอบเขตพื้นที่ชัดเจน
- ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม บูรณาการงาน & งบประมาณ จากทุกภาคส่วน
- พัฒนาต่อยอดและใช้กลไกการพัฒนาที่มีอยู่แล้วทำงานบนฐานข้อมูล เกิดผลเป็นรูปธรรมในพื้นที่

พื้นที่เป้าหมาย

- พัฒนาต่อเนื่องใน 6 จุดนำร่องปี 2562
- 77 จังหวัด อย่างน้อยจังหวัดละ 1 จุด

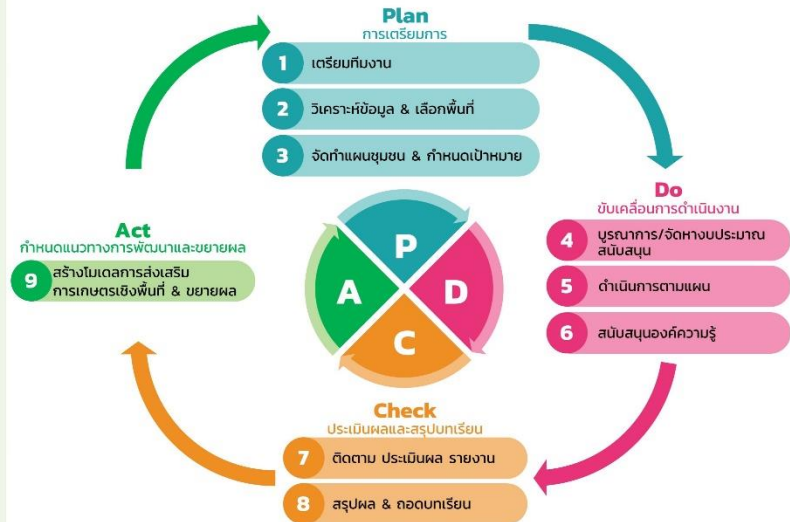
การสนับสนุน

- งบประมาณ
- องค์ความรู้
- ตลาด

หน่วยสนับสนุน

กรมส่งเสริมการเกษตร, ภาครัฐ, เอกชน, สถาบันวิชาการ, กองทุน ฯลฯ

4 กิจกรรมหลัก 9 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- นักส่งเสริมการเกษตรมีขีดความสามารถในการทำงานเชิงพื้นที่ มีทีมและเครือข่ายการทำงานร่วมกัน และมีแผนความต้องการของชุมชนที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม
- มีรูปแบบและวิธีการทำงานที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่และชุมชน ขับเคลื่อนด้วยกลไกการส่งเสริมการเกษตร และมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- เกิดผลสำเร็จที่ชัดเจนต่อเกษตรกรและชุมชน มีการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการ เกิดการสร้างรายได้ การกระจายผลประโยชน์ และการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

แผนการปฏิบัติงาน (Action Plan) การพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ												ผู้รับผิดชอบ																
	ม.ค. ๖๓			ก.พ. ๖๓			มี.ค. ๖๓			เม.ย. ๖๓				พ.ค. ๖๓			มิ.ย. ๖๓			ก.ค. ๖๓			ส.ค. ๖๓			ก.ย. ๖๓			
การเตรียมการ : Plan																													
๑. เตรียมทีมงาน																													สสท./จังหวัด
๒. วิเคราะห์ข้อมูลและคัดเลือกพื้นที่																													จังหวัด/สสท.
๓. จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชนและกำหนดเป้าหมายการพัฒนา																													จังหวัด/อำเภอ
ขับเคลื่อนการดำเนินงาน : Do																													
๔. บูรณาการ/จัดหางบประมาณสนับสนุน																													จังหวัด/อำเภอ
๕. ดำเนินการตามแผน																													เกษตรกร
๖. สนับสนุนองค์ความรู้																													กอง/สำนัก/ศูนย์ฯ/ ฯลฯ
ประเมินผลและสรุปทบทวน : Check																													
๗. ติดตาม ประเมินผล รายงาน																													
- สสท.กำกับ ติดตาม สนับสนุนการดำเนินงาน																													สสท.
- นิเทศ ให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยแก้ไขปัญหา																													ทีมนิเทศ
- รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน																													* จังหวัด/สสท./กทพ.
- ประเมินผลการดำเนินงาน																													กทพ./กผง./สสท.
๘. สรุปผลและถอดบทเรียน																													กทพ./สสท.
กำหนดแนวทางการพัฒนาและขยายผล : Act																													
๙. สร้างโมเดลการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ และกำหนดแนวทางการขยายผล																													กทพ./สสท./จังหวัด

บทบาทของหน่วยงาน ในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่

การขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ เป็นภารกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา และการกำหนดรูปแบบการทำงานส่งเสริมการเกษตรในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนของทุกหน่วยงานจะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ดังนั้น จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่ไว้ดังนี้

๑. กองแผนงาน

๑.๑ ประสานและบริหารจัดการในภาพรวม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร เชิงพื้นที่ตามแนวทางที่กำหนด

๑.๒ พัฒนาระบบการรายงานผลสำเร็จของการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ร่วมกับศูนย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยพัฒนาต่อยอดหรือเชื่อมโยงกับระบบการรายงานที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้ แสดงผลสำเร็จของงานทั้งในมิติของแผนงาน/โครงการและมิติพื้นที่ และสรุปภาพรวมของการดำเนินงานเสนอ กรมส่งเสริมการเกษตร

๑.๓ ประเมินผลการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินงาน ในระยะต่อไป

๒. กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

๒.๑ ประสานและรวบรวมแผนการปฏิบัติงาน (Action Plan) ของจังหวัด ประสานเกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานในพื้นที่ และรายงานความก้าวหน้าการขับเคลื่อนงานในพื้นที่

๒.๒ สนับสนุนองค์ความรู้และเครื่องมือในการทำงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ การจัดเวทีชุมชน การใช้กระบวนการวิจัยในการทำงานส่งเสริมการเกษตร และจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนานักส่งเสริม การเกษตร

๒.๓ ถอดบทเรียนและพัฒนารูปแบบการทำงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่เพื่อนำไปสู่การขยายผล ในระยะต่อไป

๓. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๓.๑ สนับสนุนข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีอยู่แล้ว จัดทำข้อมูลในรูปแบบแผนที่ (Mapping) เพื่อให้หน่วยงานในพื้นที่นำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่การทำงานบนฐาน ของข้อมูล และการปรับปรุงฐานข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

๓.๒ พัฒนาระบบการรายงานผลสำเร็จของการดำเนินงานร่วมกับกองแผนงาน

๔. กองพัฒนาเกษตรกร

๔.๑ สนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ประสานและสนับสนุนให้ Young Smart Farmer เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการเกษตรของชุมชนมากขึ้น

๔.๒ พิจารณาสับสนับสนุนงบประมาณตามโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานได้รับการจัดสรร ให้แก่พื้นที่ เป้าหมาย

๕. สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

๕.๑ สนับสนุนองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตและจัดการสินค้าเกษตร ประสานและสนับสนุนให้แปลงใหญ่เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่

๕.๒ พิจารณาสับสันทนงบประมาณตามโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานได้รับการจัดสรร ให้แก่พื้นที่เป้าหมาย

๖. กองส่งเสริมโครงการพระราชดำริ การจัดการพื้นที่ และวิศวกรรมเกษตร

๖.๑ สนับสนุนองค์ความรู้และเทคโนโลยีตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน ตามที่ได้รับการประสานจากพื้นที่

๖.๒ พิจารณาสับสันทนงบประมาณตามโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานได้รับการจัดสรร ให้แก่พื้นที่เป้าหมาย

๗. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

๗.๑ สนับสนุนวิชาการและองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๗.๒ พิจารณาสับสันทนงบประมาณตามโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานได้รับการจัดสรร ให้แก่พื้นที่เป้าหมาย

๘. กองส่งเสริมการอารักขาพืชและการจัดการดินปุ๋ย

๘.๑ สนับสนุนวิชาการและองค์ความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช การจัดการดินปุ๋ย การใช้สารเคมี การเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย และงานตามภารกิจของหน่วยงาน

๘.๒ พิจารณาสับสันทนงบประมาณตามโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานได้รับการจัดสรร ให้แก่พื้นที่เป้าหมาย

๙. กองขยายพันธุ์พืช

๙.๑ สนับสนุนวิชาการและองค์ความรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์และพืชพันธุ์ดี และงานตามภารกิจของหน่วยงาน

๙.๒ พิจารณาสับสันทนงบประมาณตามโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานได้รับการจัดสรร ให้แก่พื้นที่เป้าหมาย

๑๐. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรที่ ๑-๖

๑๐.๑ คัดเลือกและเตรียมความพร้อมของทีมวิทยากรหลักระดับเขต (Core Team) พัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจและมีความพร้อมในการขับเคลื่อนงาน

๑๐.๒ เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่ โดยร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด

๑๐.๓ กำกับ ติดตาม สนับสนุนให้คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุนวิชาการและองค์ความรู้ และช่วยแก้ไข้ปัญหาการปฏิบัติงานในพื้นที่

๑๐.๔ รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานของจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบแก่กรมส่งเสริมการเกษตรตามกรอบแนวทางที่กำหนด

๑๑. ศูนย์ปฏิบัติการ

๑๒.๑ สนับสนุนวิชาการและองค์ความรู้ตามบทบาทภารกิจของศูนย์

๑๒.๒ พิจารณาสับสนุนงบประมาณตามโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานได้รับการจัดสรร ให้แก่พื้นที่เป้าหมาย

๑๒. สำนักงานเกษตรจังหวัด/

๑๒.๑ สร้างทีมปฏิบัติการจังหวัด ประกอบด้วยผู้แทนจากทุกกลุ่มงานในจังหวัด และอำเภอเป้าหมาย และพัฒนาให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานในพื้นที่

๑๒.๒ คัดเลือกพื้นที่เป้าหมายเพื่อเป็นจุดนำร่องดำเนินการของจังหวัด

๑๒.๓ จัดทำแผนการปฏิบัติงาน (Action Plan) ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัด ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และจัดส่งให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรพิจารณาเสนอกรมฯ

๑๒.๔ บูรณาการ/จัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมของกลุ่มเกษตรกร และชุมชน

๑๒.๕ ร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่กับสำนักงานเกษตรอำเภอ และรายงานผลการดำเนินงานส่งให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรตามกรอบแนวทางที่กำหนด

๑๓. สำนักงานเกษตรอำเภอ

๑๓.๑ เป็นหน่วยปฏิบัติการในพื้นที่ ประสานและบริหารจัดการในการจัดเวทีชุมชน และการจัดทำแผนพัฒนากาเกษตรของชุมชน

๑๓.๒ เสนอแผนพัฒนากาเกษตรและโครงการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ของชุมชนที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ให้สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจารณา

๑๓.๓ ประสานและดำเนินการให้เพื่อให้โครงการ/กิจกรรมของชุมชนได้รับการสนับสนุนและเกิดผลสำเร็จ

ผลการดำเนินงาน โครงการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ในปี ๒๕๖๒

จากการดำเนินโครงการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ได้มีการนำร่องดำเนินการใน ๖ พื้นที่ ประกอบด้วย

๑. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ : แปลงใหญ่ผักปลอดภัย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
๒. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๒ : วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวอ่อนน้ำหอม ตำบลอนมโนรา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
๓. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ : วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว น้ำหอมบางตลาด อำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา
๔. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ : แปลงใหญ่ผัก อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์
๕. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๕ : แปลงใหญ่มังคุด อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
๖. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๖ : อาโวคาโดพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ผลการดำเนินงานของทั้ง ๖ พื้นที่ สรุปเป็นตาราง/แผนภาพภาพได้ดังนี้

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ จังหวัดชัยนาท : แปลงใหญ่ผักปลอดภัย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ปัญหา	Input	Process	Output	Outcome
ดินเสื่อมคุณภาพ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น ปริมาณผลผลิตลดลง ราคาจำหน่ายไม่แน่นอน ถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรขาดความรู้และทักษะ ในการผลิตและเชื่อมโยงระหว่าง ผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้บริโภค	๑. หลักคิดเชิงพื้นที่ ๒. กระบวนการเรียนรู้เชิงพื้นที่ จัด เวทีชุมชน ๑- ๓ ครั้ง - ครั้งที่ ๑ วิเคราะห์พื้นที่ และ จัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม - ครั้งที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยี เชื่อมโยงเครือข่าย และการ บริหารจัดการกลุ่ม - ครั้งที่ ๓ สรุปผลและถอด บทเรียน ประชุมคณะกรรมการ บริหารจัดการโครงการ ๓. บูรณาการของชุมชน ๔. ถ่ายทอดความรู้ตามบริบทและ ความต้องการในการแก้ไขปัญหา ของพื้นที่ ๕. สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น วัสดุอุปกรณ์การให้น้ำเพื่อเพิ่ม ผลผลิต เมล็ดพันธุ์ผัก วัสดุ อุปกรณ์ การบรรจุภัณฑ์ ๖. งบประมาณ	๑. เพิ่มประสิทธิภาพและลด ต้นทุนการผลิตผัก ๒. จัดทำระบบการให้น้ำผัก แบบสปริงเกอร์ จำนวน ๔ แปลงเพื่อเป็นแปลงเรียนรู้ ในชุมชน ๓. ปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกผัก โดยการเพาะกล้า ๔. พัฒนาจุดรวบรวมสินค้า	๑. การปรับวิธีการปลูกจากเดิมใช้ วิธีหว่านเมล็ดเป็นการปลูกแบบ เพาะกล้าผัก ทำให้ต้นทุนเมล็ด พันธุ์ลดลงจากเดิมประมาณ ๔,๐๐๐ บาทต่อไร่ เป็น ๓,๐๐๐ บาทต่อไร่ ๒. ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นจากเดิม ๑.๒ ตันต่อไร่ เป็น ๑.๕ ตัน ต่อไร่ ๓. มีผลผลิตจำหน่ายที่ตลาดผัก ร่วมใจ ๓๐๐ กิโลกรัมต่อวัน ๔. จำหน่ายให้กับบริษัท ฟาร์มฮับ ๑,๒๐๐ กิโลกรัมต่อ เดือน และกำลังอยู่ระหว่างการ เชื่อมโยงกับตลาด YSF จังหวัด อ่างทองและบริษัทสยาม แม็คโคร จำกัด (มหาชน)	๑. เกษตรกรและสมาชิกใน ชุมชน มีอาชีพเสริมจากการ เพาะกล้าผักขาย ๒. เกิดการเชื่อมโยงเครือข่าย ระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกผัก YSF และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการผลิตสู่การตลาด ๓. คุณภาพของผักที่ผลิตโดย การเพาะกล้า มีขนาดที่ สม่ำเสมอ ๔. การใช้ระบบน้ำแบบสปริง- เกอร์แทนการใช้เรือรดน้ำ ทำให้ผักเจริญเติบโตอย่าง สม่ำเสมอ ประหยัดเวลา และแรงงานในการให้น้ำ ๕. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการ ผลิตผักให้กับเกษตรกรและ ผู้สนใจ

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๒ : วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวอ่อนน้ำหอม ตำบลดอนมนโนรา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ปัญหา	Input	Process	Output	Outcome
จากการวิเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่ ปัญหาที่พบมีดังนี้ ๑. การปลูกโดยไม่มีการ วิเคราะห์ดิน/ปรับปรุงดิน ๒. มะพร้าวกลายพันธุ์/ต้นพันธุ์ มีอายุมากเกินไป ๓๐ ปี ทำให้ ผลผลิตเล็กและเก็บเกี่ยวยาก ๔. โรคและแมลงศัตรูมะพร้าว และการใช้สารเคมีปริมาณมาก ๕. บางช่วงผลผลิตราคาตกต่ำ และบางส่วนมีผลผลิตตกเกรด ๖. น้ำเค็มรุกเข้าพื้นที่สวน ทำให้ มีผลกระทบผลผลิต มีขนาดเล็กกว่ามาตรฐาน ไม่ตรงตามความต้องการของ ตลาด (น้ำหนักต่ำกว่า ๑.๖๐ กก.)	๑. หลักคิดเชิงพื้นที่ ๒. กระบวนการเรียนรู้เชิงพื้นที่ จัดเวทีชุมชน ๑-๓ ครั้ง - ครั้งที่ ๑ วิเคราะห์พื้นที่และจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม - ครั้งที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีเชื่อมโยงเครือข่าย และการบริหารจัดการกลุ่ม - ครั้งที่ ๓ สรุปผลและถอดบทเรียน ประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการโครงการ ๓. บูรณาการของชุมชน ๔. ถ่ายทอดความรู้ตามบริบทและความต้องการในการ แก้ไขปัญหาของแต่ละพื้นที่ ๕. สนับสนุนโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าว อ่อนครบวงจร ดำเนินงาน ๖ กิจกรรม งบประมาณรวม ๔๙๖,๘๒๐ บาท ดังนี้ ๑) ส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวอ่อนน้ำหอม (งบประมาณ ๓๒๑,๗๒๐ บาท) ๒) การบริหารจัดการศัตรูพืช (งบประมาณ ๗๕,๐๐๐ บาท) ๓) จัดทำจุดเรียนรู้การผลิตมะพร้าวอ่อนน้ำหอม ครบวงจร (งบประมาณ ๗๔,๑๐๐ บาท) ๔) ปรับเปลี่ยนพันธุ์มะพร้าวในพื้นที่ (ไม่ใช้งบประมาณ) ๕) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน (งบประมาณ ๒๖,๐๐๐ บาท) ๖) การบริหารจัดการน้ำ (ไม่ใช้งบประมาณ)	๑. ส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิต มะพร้าวอ่อนน้ำหอม ๒. การบริหารจัดการศัตรูพืช ๓. จัดทำจุดเรียนรู้การผลิตมะพร้าว อ่อนน้ำหอมครบวงจร ๔. ปรับเปลี่ยนพันธุ์มะพร้าวในพื้นที่ ๕. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในชุมชน ๖. การบริหารจัดการน้ำ	๑. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ มี ต้นทุนการผลิตที่ลดลง ๒๐% จาก การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การ กำจัดศัตรูมะพร้าว โดยศัตรู ธรรมชาติและสารชีวภัณฑ์ ๒. ปริมาณและคุณภาพผลผลิต มะพร้าวตามมาตรฐานการส่งออก น้ำหนัก ๑.๖๐-๒.๐๐ กก./ผล เพิ่มขึ้นเป็น ๓๕% (ตำบลดอนมะ โนรา และตำบลจอมปลวก) ๓. เกิด ศจช. ที่มีการดำเนินการ แก้ไขปัญหาของเกษตรกรและ ชุมชนจากภัยศัตรูมะพร้าว ครอบคลุมเกษตรกร ๗๑ ราย พื้นที่ ๖๕๐ ไร่ ๔. เกิดจุดเรียนรู้ด้านการผลิต มะพร้าวอ่อนน้ำหอมแบบครบ วงจร จำนวน ๘ จุด ๕. มีการประชาสัมพันธ์จุดเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก มากยิ่งขึ้น	ผลลัพธ์เกิดกับเกษตรกร/ ชุมชน ๑. เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ ฐานราก ๒. เกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความเข้มแข็งและสามารถ พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ผลลัพธ์เกิดกับเจ้าหน้าที่/ หน่วยงาน เกิดการบูรณาการการทำงาน ส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ อย่างแท้จริงทั้งหน่วยงาน ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และ ส่วนท้องถิ่น ตลอดจนปราชญ์ เกษตรที่มีความชำนาญด้าน มะพร้าว น้ำหอม

สรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ (สสท.3 จ.ระยอง)
“แปลงใหญ่มะพร้าวบางตลาด อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา”

ปัญหาที่พบ

1. ขยะเปลือกมะพร้าวจากการแปรรูปมะพร้าวของกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าว ปริมาณ วันละ 3 ตัน
2. ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ มีขนาดเล็ก(มะพร้าวตกโชส)
3. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรขาดการประชาสัมพันธ์ และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงในพื้นที่

1. หลักคิดเชิงพื้นที่
2. กระบวนการเรียนรู้เชิงพื้นที่
จัดเวทีชุมชน 1-3 ครั้ง
ครั้งที่ 1 วิเคราะห์พื้นที่ และจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม
ครั้งที่ 2 ถ่ายทอดเทคโนโลยีเชื่อมโยงเครือข่าย และการบริหารจัดการกลุ่ม
ครั้งที่ 3 สรุปผลและถอดบทเรียน
ประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการโครงการ
3. บูรณาการของชุมชน
4. ถ่ายทอดความรู้ตามบริบทและความต้องการในการแก้ไขปัญหาของแต่ละพื้นที่
5. สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เครื่องสับย่อยเปลือกมะพร้าว วัสดุอุปกรณ์การแปรรูปผลผลิต แม่ปุ๋ย
6. งบประมาณ จำนวน 4 กิจกรรม เป็นเงิน 499,940 บาท

- ครั้งที่ 1 วิเคราะห์พื้นที่ และจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม
 - ครั้งที่ 2 ถ่ายทอดเทคโนโลยีเชื่อมโยงเครือข่าย และการบริหารจัดการกลุ่ม
 - ครั้งที่ 3 สรุปผลและถอดบทเรียน
ประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการโครงการ
1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยการผสมปุ๋ยใช้เอง
 2. สับย่อยเปลือกมะพร้าวทำวัสดุปลูกและเศษวัสดุเหลือใช้ส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล
 3. สร้างตราสัญลักษณ์สินค้าน้ำมันมะพร้าวและแปรรูปวันมะพร้าว
 4. ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. เกษตรกรนำปุ๋ยผสมใช้เอง 20 ราย จำนวน 7 ตัน
2. ขุมมะพร้าวเป็นส่วนผสมในการทำดิน 12 ตัน และเปลือกมะพร้าว 20 ตัน ขายให้โรงงานไฟฟ้าบ้านบึง
3. วันในลูกมะพร้าวจำหน่ายลูกละ 20 บาทและน้ำมันมะพร้าวสูงจำหน่ายสูงละ 10 บาท
4. ป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรติดตั้งไว้ 2 จุด ได้แก่ หน้าสวนมะพร้าวโคกคั่วบอย และลานจอดรถพระพิฆเนศวรคันทิยา

Input

Process

output

4. นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ตั้งแต่ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒ ประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน มีการใช้จ่ายเฉลี่ย ๑๐๐ บาท/คน (ให้วีพระซื้อน้ำมันมะพร้าว)เกิดรายได้ในชุมชนประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

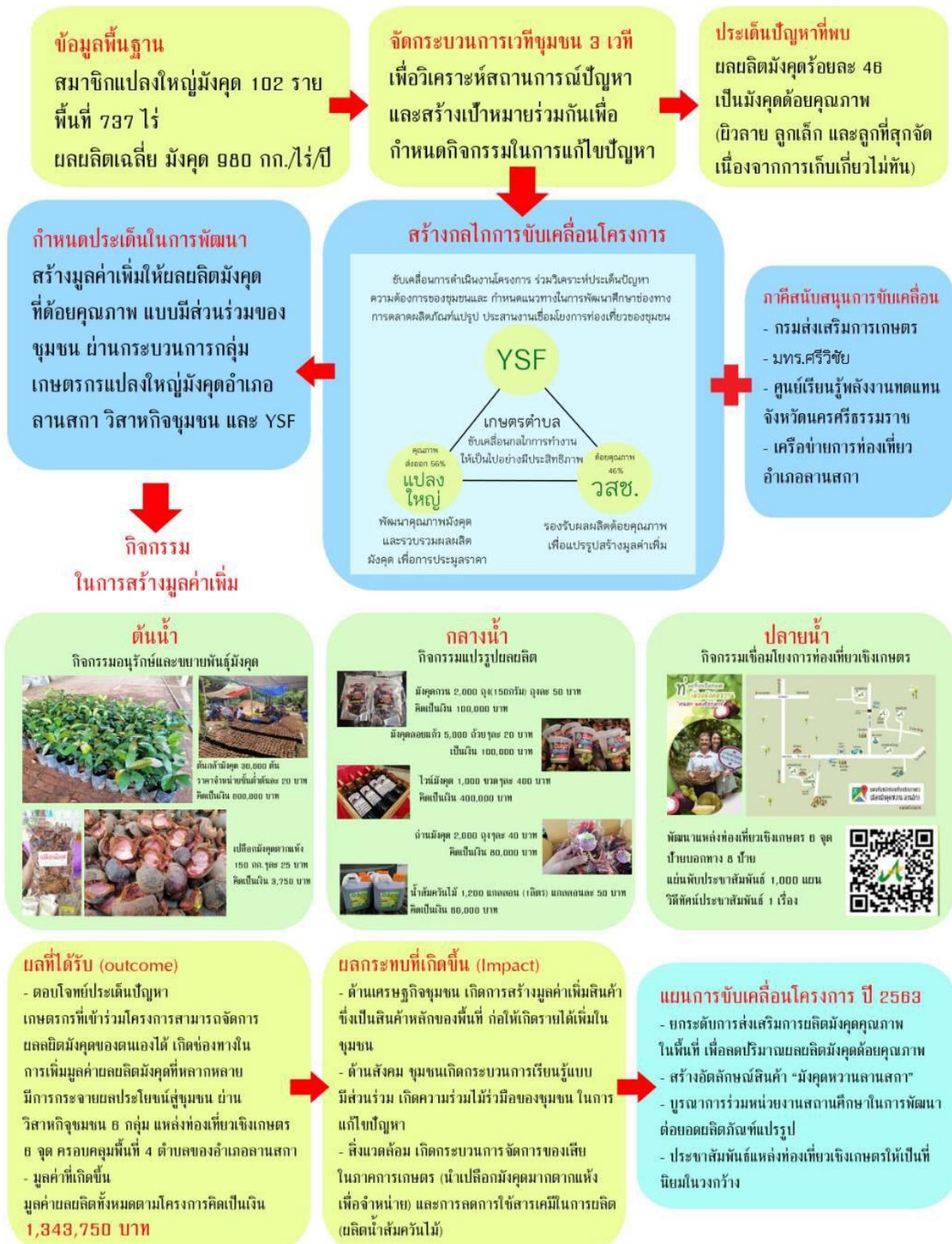
3. วันในลูกมะพร้าว ขายได้ 2,000 บาท/เดือน น้ำมันมะพร้าว ขายได้ 4,000 บาท/เดือน
- ขณะนี้มะพร้าวลูกเล็กมีปริมาณลดลง
- กลุ่มอยู่ในระหว่างการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ให้เพิ่มมูลค่าสู่ชุมชนมากยิ่งขึ้น

2. ขุมมะพร้าวส่งปริมาณ 12 ตัน เปลือกมะพร้าวส่งขายโรงงานไฟฟ้า 2 ครั้ง ปริมาณรวม 20 ตัน ขายได้เงิน 10,400 บาท
- เกิดกลุ่มส่งเสริมอาชีพในชุมชน
- ลดขยะที่เกิดจากเปลือกมะพร้าวในชุมชน

1. เกษตรกรผสมปุ๋ยใช้เอง จำนวน 20 ราย ปริมาณ 7 ตัน เกิดกองทุนหมุนเวียน 150,000 บาท ได้ปุ๋ยที่มีคุณภาพ และสูตรที่ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ

Out Come

โครงการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ แปลงใหญ่มังคุดอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

โครงการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ โครงการส่งเสริมการผลิต อโวคาโด ครอบคลุม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

การสร้างทีมงานพัฒนาเจ้าหน้าที่

สร้างทีมงานระดับจังหวัด

- ตั้งคณะทำงานระดับจังหวัด
- สร้างความเข้าใจโครงการ
- รวบรวมข้อมูลพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น
- ออกแบบกระบวนการ
- คัดเลือกและฝึกการใช้เครื่องมือ
- กำหนดประเด็นการลงทำงานในพื้นที่

ประเด็นการทำงานในพื้นที่

สร้างทีมงานระดับอำเภอ

- สร้างความเข้าใจทีมงานอำเภอ
- วิเคราะห์ข้อมูล (สถานการณ์, ศักยภาพพื้นที่ กลุ่ม)
- วิเคราะห์ข้อมูลซ้ำ
- ปรับกระบวนการร่วมกับอำเภอ
- กำหนดประเด็นการลงทำงานในพื้นที่
- กำหนดบทบาทหน้าที่ทีมงาน

กระบวนการทำงานในพื้นที่

Out come

- ทีมงานเข้มแข็ง
- ทีมงานมีทัศนคติดี มีสมรรถนะพร้อมดำเนินโครงการ
- นำรูปแบบการพัฒนาทีมงานไปใช้พัฒนางานอื่นได้

การพัฒนาเกษตรกร

เวทีเตรียมความพร้อม

- สร้างความคุ้นเคย
- แนะนำทีมงานและโครงการ
- หาคำถามคาใจ
- ศึกษาบริบทของพื้นที่
- เก็บข้อมูลเบื้องต้น

ได้กลุ่มเป้าหมายข้อมูลเบื้องต้น

เวทีชุมชนครั้งที่ 1

- วิเคราะห์ข้อมูลชุมชน (จากเวทีเตรียมความพร้อมและข้อมูลรอบ 2)
- ทีมงานวิเคราะห์ข้อมูล
- ยกย่อง Value Chain
- นำเสนอชุมชน
- ชุมชนร่วมวิเคราะห์ตรวจสอบ
- จัดลำดับความสำคัญกิจกรรมตาม Value Chain
- วางกระบวนการตาม Value Chain
- ตั้งคณะกรรมการกลุ่ม

ได้ Value Chain กรรมการบริหารกลุ่ม

เวทีย่อย

- ประชุมกรรมการ+ทีมอำเภอ
- วิเคราะห์ข้อมูลจากเวทีเตรียมความพร้อมและเวทีชุมชนครั้งที่ 1
- จัดทำโครงการ แผนปฏิบัติการ และแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ตาม Value Chain

ได้โครงการส่งเสริมการผลิต อโวคาโดครบวงจร

เวทีชุมชนครั้งที่ 2

- สร้างความเข้มแข็งกลุ่ม
- ประเมินศักยภาพกลุ่ม
- กำหนดโครงสร้าง กฎ กติกา ระดมทุน จัดทำ IFPP ของกลุ่ม
- จัดทำแผนบริหารกลุ่มระยะ 3 ปี และ 5 ปี

กลุ่มเข้มแข็ง กฎ กติกา แผนการผลิต แผนการบริหาร จัดเงิน

เวทีชุมชนครั้งที่ 3

- คัดเลือกผู้ชุมชน
- ชี้แจงข้อมูลการพัฒนา
- กลุ่มแก่ชุมชน
- ชี้แจงโครงการ กิจกรรมต่างๆ และการสนับสนุนจากหน่วยงาน

ชุมชนมีค ความพร้อม ดำเนินโครงการ

Out come

- ชุมชนเข้มแข็ง
- เกิดเครือข่ายการทำงาน
- ได้รูปแบบการขับเคลื่อนงานเพื่อขยายผล

กิจกรรมโครงการ

กิจกรรมเปลี่ยนยอดพันธุ์ อโวคาโด(290,700บ.)

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิต อโวคาโดระหว่างสมาชิกกลุ่ม
- ขยายพันธุ์และอุปกรณ์เปลี่ยนยอด
- ข้างเปลี่ยนยอดพันธุ์
- เปลี่ยนยอดพันธุ์ 4,000 ยอด /1,300 ต้น/52 ไร่/50ราย

รายได้จากพันธุ์เดิม 75,000 บ./ไร่
ต้นทุน ไร่ละ 10,000 บ./ไร่
ปีที่ 3 - 90,000 บ./ไร่
ปีที่ 4 - 135,000 บ./ไร่
ปีที่ 5 - 270,000 บ./ไร่

เกิดแหล่งพันธุ์ดีไว้ขยายและใช้เปลี่ยนยอดภายในกลุ่มและเครือข่าย

จัดทำบรรจุภัณฑ์ (169,300บ.)

- จัดทำบรรจุภัณฑ์ เพื่อยกระดับสินค้า
- เชื่อมโยงตลาดจำหน่ายในโมเดิร์นเทรด (สยามพารากอน, โอเคคอมเพล็กซ์)
- บรรจุภัณฑ์ จำนวน.....กล่อง

บรรจุภัณฑ์ขนาด 1 กก. เพิ่มมูลค่า อโวคาโดเกรด AA จาก กก.ละ 90 บาท เป็น 120 บาท

บรรจุภัณฑ์ขนาดบรรจุ 2 ผล สำหรับเป็นของฝาก ราคาจำหน่ายกล่องละ 180 บาท

การตลาดและประชาสัมพันธ์

- ประชาสัมพันธ์ ผ่าน Facebook Youtube ของกลุ่ม และจำหน่ายออนไลน์

ยอดจำหน่าย ออนไลน์.....บาท

Out come

- เกิดรูปแบบการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรระดับพื้นที่
- เกิดชุมชนต้นแบบในการขยายผลงานส่งเสริมการเกษตรสู่ชุมชนเครือข่าย
- พัฒนาสู่ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สรุปข้อค้นพบจากการดำเนินงานในปี ๒๕๖๒

จากการดำเนินงานโครงการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ มีประเด็นสำคัญหลายประการที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ จึงได้มีการรวบรวมและประมวลเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้ทราบและใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑. การกำหนดขอบเขตของพื้นที่เป้าหมาย ควรกำหนดขอบเขตให้ชัดเจนว่าเป็นระดับอำเภอหรือตำบล และการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับขอบเขตพื้นที่ที่กำหนด เช่น ถ้ากำหนดขอบเขตพื้นที่เป็นระดับอำเภอ การดำเนินงานควรมีการวางเป้าหมายให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งอำเภอในระยะเวลา ๓ - ๕ ปี ตามระยะเวลาของแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน และหากกำหนดขอบเขตเป็นระดับตำบลก็ควรมีการวางเป้าหมายการดำเนินงานให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบล ในระยะเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ มีข้อสังเกตคือการดำเนินการในระดับตำบลจะมีความชัดเจนและเป็นไปได้มากกว่าระดับอำเภอ และยังสามารถเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

๒. ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยเจ้าหน้าที่ในทุกระดับจะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการ กรอบแนวคิด และแนวทางการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ว่าเป็นกระบวนการทำงานส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง ไม่ใช่การดำเนินงานในลักษณะโครงการ เพื่อให้มีการเลือกเกษตรกรเข้าร่วมเวทีชุมชนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มของพื้นที่ดำเนินการ เพื่อให้ได้ตัวแทนของชุมชนอย่างแท้จริง และมีการสื่อสารวัตถุประสงค์การดำเนินงานที่ชัดเจนไปยังผู้เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกรแกนนำ ผู้นำชุมชน

๓. การพัฒนาต่อยอดจากฐานการพัฒนาที่มีอยู่แล้ว การส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่เป็นกระบวนการพัฒนาที่ต่อยอดจากงานส่งเสริมที่ได้ดำเนินการมาแล้ว (Use of Output) เช่น การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ทำให้สามารถวิเคราะห์ Supply Chain ของสินค้าเกษตรได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่ต้นทาง - กลางทาง - ปลายทาง ทำให้มองเห็นจุดที่จะพัฒนาและขยายการดำเนินงานเพื่อให้เกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชนเข้ามาร่วมดำเนินการได้ หากสินค้าเกษตรที่ดำเนินการเป็นสินค้าเกษตรหลักของพื้นที่และมีเกษตรกรเกี่ยวข้องจำนวนมาก จะทำให้เกิดการกระจายการพัฒนาไปสู่เกษตรกรส่วนใหญ่ในชุมชนได้มากขึ้น แต่มีข้อที่ควรระวังคือ อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าเป็นการดำเนินงานของโครงการแปลงใหญ่ ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ ทำให้ไม่เกิดการกระจายการพัฒนาไปสู่เกษตรกรอื่นๆ ในชุมชนมากเท่าที่ควร

๔. Young Smart Farmer เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และการจำหน่ายสินค้าเกษตรผ่านทางตลาด Online และมีความคิดในการพัฒนาและบริหารจัดการกลุ่ม โดยพบว่า Young Smart Farmer ที่เป็นสมาชิก/ประธานแปลงใหญ่ จะมีบทบาทสำคัญและเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน

๕. วิสาหกิจชุมชน ในการขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทที่สำคัญในการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อกระจายสู่ตลาดภายนอกชุมชน และจำหน่ายในตลาดชุมชน และการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า

๖. กลไกการขับเคลื่อนของชุมชน กลไกการขับเคลื่อนของชุมชนมีความสำคัญต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรของชุมชน จึงควรให้ความสำคัญในการคัดเลือกแกนนำที่มีแนวคิดในการพัฒนา เปิดกว้าง มีจิตอาสา ยึดผลประโยชน์คนส่วนใหญ่ในของชุมชนเป็นหลัก และกระจายผลประโยชน์แก่

สมาชิกภายในชุมชน รวมทั้งต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนสร้างการเชื่อมโยงเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียงเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ

๗. งบประมาณสนับสนุน ในปีที่ผ่านมากรมฯ ได้สนับสนุนงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนแก่เกษตรกรกลุ่มละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ทำให้เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องจากส่วนต่างๆ ในชุมชนให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ในเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชนพบว่าส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การกำหนดกิจกรรมเพื่อรองรับงบประมาณสนับสนุนดังกล่าว มากกว่าการมองภาพการพัฒนาของชุมชนในระยะยาว จึงควรกระตุ้นให้ชุมชนกำหนดกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง และบูรณาการงบประมาณจากหน่วยงานภาคีในพื้นที่ เช่น อำเภอเอานากา มิ่งบสนับสนุนจากยุทธศาสตร์จังหวัด

๘. ระยะเวลาดำเนินการ เนื่องจากมีระยะเวลาจำกัดจึงต้องเร่งดำเนินการการจัดเวทีชุมชน ทำให้ระยะห่างของแต่ละเวที มีน้อยเกินไป เกษตรกรจึงไม่มีเวลาเพียงพอในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ ระยะเวลาที่จำกัดในการดำเนินงานโครงการฯ ยังส่งผลต่อการคัดเลือกกิจกรรมของชุมชนโดยเลือกเฉพาะกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในระยะเวลาอันสั้น เนื่องจากต้องเบิกจ่ายงบประมาณให้แล้วเสร็จตามกรอบเวลาที่กำหนด

๙. การจัดเวทีชุมชน ควรจัดกิจกรรมในเวทีชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากในบางพื้นที่เกษตรกรสามารถเข้าร่วมเวทีชุมชนได้เฉพาะในช่วงเช้า ช่วงบ่ายจึงมีผู้เข้าร่วมเวทีชุมชนจำนวนน้อย และควรสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมเวทีได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๑๐. การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด ควรมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่แสดงถึงผลสำเร็จจากการดำเนินโครงการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ เพื่อการประเมินผลสำเร็จของโครงการในปีที่ผ่านมา

๑๑. การทำงานบนฐานข้อมูล ก่อนลงพื้นที่ควรมีการศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลให้ครอบคลุมทั้งมิติพื้นที่ - คน - สินค้า โดยเฉพาะข้อมูลทุติยภูมิซึ่งมีในระบบฐานข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตรอยู่แล้ว

๑๒. บทบาทหน้าที่ส่วนกลาง ในปีที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ส่วนกลางได้ร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติการฯ จึงต้องร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่ และมีบางส่วนที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการจัดเวทีชุมชน ซึ่งบางครั้งกิจกรรมในเวทีชุมชนอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการกิจของหน่วยงาน นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมประชุมกับคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการฯ เพื่อให้ข้อมูล/ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ ส่วนกลางควรมีบทบาทในการสนับสนุนวิชาการและองค์ความรู้ตามความต้องการของชุมชน
